

2018-10-24

De inlämnade breven (210 st) är en skriftväxling från min farfar, Emil Romberg som emigrerade till Kanada. Till farmor, Anna Romberg som stannade kvar i Sverige med barnen.

Familjen bodde i en liten stuga i byn Olshyttan, Hedemora. Farfar arbetade med de jobb som fanns att få bl.a. i gruvan (troligen Garpenberg, eller Intrånget) men granskade också deklARATIONER i "skattenämnden". Farmor var hemma med barnen, Ingrid, Gunnar och Olga.

Emil åkte till Kanada 1923, för att arbeta, spara ihop pengar och sedan skicka efter familjen. Det var dåliga tider och svårt att få jobb i Sverige. Planen var att åka till USA i första hand. Men p.g.a. den stora invandringen hade de stängt gränsen. Farfar var ute senare än de flesta, som åkt redan i slutet av 1800-talet. Istället blev det Kanada. Han åkte via London och South Hampton, med båt "Ausonia" till Quebec.

Han ville helst till västkusten, för att bosätta sig i ett område med skog. Han jobbade med underhåll på "The Pacific Railway" som går tvärs genom landet. På så sätt fick han lön och samtidigt transport dit han ville åka. På slätterna och stäppen mitt i landet trivdes han inte, han arbetade sig vidare.

Efter några år skrev han och bad familjen förbereda sig för att komma över. Farmor hade många anledningar att neka till det, barnen skulle gå färdigt i skolan etc. Hon skrev också att många kom hem och var besvikna över sin upplevelse i Amerika. Men farfar stod fast vid att det var där framtiden fanns. Han arbetade hårt 6-7 dagar i veckan och långa arbetspass. Han skickade hem pengar till familjen under hela tiden och var väldigt sparsam med egna utlägg. Redovisade dem t.o.m. i sina brev till familjen.

Farmor sålde huset i Olshyttan efter en tid, då det var så ensamt där, tyckte hon. Familjen hyrde istället ett hus i Brunna, Hedemora av skolförvaltningen. Farmor arbetade som vaktmästare på den närliggande skolan. Hon eldade och höll värmen i lokalerna. Men arbetade också som kokerska i matbespisningen. Min pappa arbetade bl.a. hos en trädgårdsmästare, för 1 kr om dagen och senare hos Hedemora verkstäder. Systrarna sökte och fick också arbete hos familjer och liknande.

Vid ett arbete uppe i nordvästra Kanada skedde en olycka vid en sprängning i gruvan. Gammal dynamit användes och giftiga gaser bildades. Farfar fick ytterligare skada på sina anfrätta lungor. Gruvbolaget lät honom åka söderut till Tranquille Sanatory i Kamloops där han levde knappt ett år. Han blev svagare hela tiden, orkade knappt skriva brev hem, han avled på sanatoriet 1932. Han är begravd i en omärkt grav på "Pleasant Street Cemetery" i Kamloops.

Farmor fick dödsbeskedet, ett certifikat, och några få tillhörigheter. Farfar dog utan några tillgångar. Gruvbolaget bekostade hans tid på sanatoriet.

Jag bifogar några sammanställningar över brevens innehåll som jag skrev när jag läste breven. I dessa framgår vilka platser han arbetat och bott på under åren i Kanada. Även hur familjen upplevde det att ha sin pappa så långt hemifrån.

2018-10-24

Våren 2014 åkte jag och min syster, Karin Romberg, till Kanada, British Columbia för att resa i farfars fotspår. Vi besökte de platser där han levde och verkade, som idag är tillgängliga. Många orter är avfolkningsbygd och vi blev rekommenderade att inte åka så långt för "ingenting". Vi besökte Vancouver, Hope, Nelson och andra platser som nämns i hans brev. Ibland hittade vi t.o.m. en adress där han hade bott. Vi besökte Tranquille Sanatory i Kamloops, som idag drivs som ett eco-lantbruk som vissa tider om året tar emot besökare (släkt till patienter som vårdats där) till sanatoriet som är stängt sedan länge och är i förfall. Vi var där fel tid på året dock, så vi fick se området på avstånd, bakom staket och taggråd. Vi besökte istället hans grav som vi fick stega ut, då den är omarkerad, men fanns att hitta på en karta över gravplatsen på nätet.

Det är ett fantastiskt landskap han levde och verkade i som måste ha både skrämmt och imponerat på immigranterna. En berättelse från breven var om en norsk familj som köpt ett hus uppe i skogen. Farfar hade hjälpt till att bära möbler dit. "De kommer inte att vara ensamma däruppe i skogen, där finns gott om varg och björn". Skrev han till farmor. Han rådde också nordiska invandrare som inte ville lära sig engelska, att åka hem igen. "De kan inte anpassa sig till livet här och borde åka hem". Skrev han. Själv fick han bra jobb då han lärde sig engelska snabbt. Han jobbade med prospekterare och letade efter nya mineralfyndigheter i bergen. Var t.o.m. ute och flög i samma ärende, vilket nämndes i en lokal tidning och rapporterades via djungeltrummorna hem till Sverige.

Det jag beundrar mest är nyfikenheten och envisheten att åka till ett främmande land för att jobba mycket hårt för att uppfylla sina mål. Det är både synd och samtidigt tur att farmor och familjen blev kvar i Sverige. Annars hade jag inte suttit här idag.

Med vänlig hälsning

Maria Romberg

Barnbarn till Emil Romberg